

Målnummer: UM5163-08**Avdelning:** 8**Avgörandedatum:** 2009-04-21

Rubrik: Synnerligen ömmande omständigheter enligt 5 kap. 6 § utlänningslagen har vid en sammantagen bedömning ansetts föreligga för ett ensamkommande barn utan anhöriga i Sverige vars framtida psykosociala utveckling och hälsa på ett avgörande sätt skulle äventyras om han tvingades återvända till hemlandet. Härvid beaktades också de omständigheter som bidragit till pojken allvarliga hälsotillstånd, hans avsaknad av kontaktnät i hemlandet samt de rådande förhållandena i hans hemland.

Lagrum: 1 kap. 10 § och 5 kap. 6 § utlänningslagen (2005:716)

Rättsfall:

- MIG 2007:15
- MIG 2007:33
- MIG 2009:8

REFERAT

A som är ett minderårigt ensamkommande barn ansökte den 10 juli 2007 om asyl i Sverige. Till stöd för ansökan anförde han i huvudsak följande. Hans far avled i juli 2006 i hjärninfarkt efter att ha bevittnat ett attentat. Hans mor avled i sviterna efter en operation i februari 2007. Han har arbetat på ett tehus och där har han av stamkunder uppmanats att arbeta för dem. Han erbjöds pengar för att utföra ett uppdrag som skulle gå ut på att han skulle locka poliser till en plats där det skulle ske ett attentat. Han valdes ut för uppdraget då han är barn och föräldralös. En bekant till honom är försvunnen och han tror att denne har dödats av någon av stamkunderna. Då han lämnade hemlandet relativt omgående har han inte gjort någon polisanmälan. Han mår psykiskt dåligt och har svårt att sova. Enligt läkarintyg har han diagnosen posttraumatiskt stressyndrom och han har fått antidepressiv medicin.

Migrationsverket avslog A:s ansökan den 16 mars 2008 och beslutade att han skulle utvisas.

Som skäl för beslutet anförde verket bl.a. följande. A har inte anført att han skulle riskera förföljelse på grund av något av kriterierna för flyktingskap. A är därför inte att anse som flykting enligt 4 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716). A är inte heller att anse som skyddsbehövande i övrigt enligt 4 kap. 2 § första stycket 1 och 2 utlänningslagen. Det framgår av 5 kap. 6 § utlänningslagen att en utlänning kan få uppehållstillstånd i Sverige på grund av synnerligen ömmande omständigheter. Enligt förarbetena (prop. 2004/05:170 s.185) till lagen ska det vara fråga om situationer som inte omfattas av någon av huvudgrunderna för uppehållstillstånd. Regeringen har också uttalat att begreppet synnerligen ömmande omständigheter ska markera att det rör sig om en undantagsbestämmelse. Vid bedömningen ska utlänningens hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situationen i hemlandet särskilt beaktas. I alla ärenden som rör barn ska Migrationsverket särskilt ta hänsyn till barnets bästa och utveckling samt vad barnets bästa i övrigt kräver. Detta framgår av 1 kap. 10 § utlänningslagen. Det får dock inte bli ett kriterium för uppehållstillstånd att vara barn, inte minst eftersom detta kan leda till att barn utnyttjas på ett sätt som inte går att förena med deras bästa. Det händer att barn kommer till Sverige utan sina legala vårdnadshavare och ansöker om asyl. Om barnet inte konstateras vara flykting eller skyddsbehövande i övrigt anser verket att det bästa för barnet i de allra flesta fall är att återvända till

hemlandet för att där om möjligt återförenas med vårdnadshavarna eller i förekommande fall andra nära anhöriga. A har uppgett att han lider av posttraumatiskt stressyndrom efter föräldrarnas död och han har inlämnat ett läkarintyg från Irak för att styrka detta. A har berättat att han mår mycket dåligt och att han sover dåligt på nätterna. A får dock, av vad som framkommit vid Migrationsverkets utredning samt genom de inlagor från det offentliga biträdet, inte någon behandling för sin psykiska ohälsa i Sverige. A har inte heller inlämnat något läkarintyg utfärdat i Sverige till styrkande av sin ohälsa. A har inga nära anhöriga i Sverige. De åtta månader som A kommit att vistas här kan inte anses vara sådan lång tid att anknytningen hit är större än anknytningen till Irak, som är det land där A vuxit upp och där han har sina språkliga och kulturella rötter. I Kirkuk bor A:s bror tillsammans med sin familj, som A bodde tillsammans med innan han lämnade landet. A har regelbunden kontakt med sin bror. I Kirkuk bor också A:s mormor, moster och faster. Det har därmed inte framkommit några omständigheter som medför att det skulle inverka negativt på A:s psykosociala utveckling eller på annat sätt strida mot A:s bästa att återvända till sina närmaste i Irak. Inte heller vid en samlad bedömning av vad som framkommit i ärendet och beaktande av vad hänsynen till vad barnets bästa kräver enligt 1 kap. 10 § utlänningslagen, föreligger skäl för att bevilja A uppehållstillstånd i Sverige på grund av synnerligen ömmande omständigheter.

A överklagade Migrationsverkets beslut och anförde i huvudsak följande. Tre hotbrev har under 2008 skickats till hans bror. Brodern gjorde en polisanmälan och dagen efter blev han skjuten i vänster arm. A har vid upprepade tillfällen behandlats för sin psykiska ohälsa i Sverige. Vid den samlade bedömning som ska göras enligt 5 kap. 6 § utlänningslagen kan styrkan i de sammantagna skälen vara lägre för barn än för vuxna och eftersom han inte fyllt 18 år måste i vart fall synnerligen ömmande omständigheter anses föreligga mot bakgrund av innehållet i åberopade läkarintyg.

Migrationsverket bestred bifall till överklagandet.

Länsrätten i Skåne län, migrationsdomstolen (2008-07-16, ordförande Granholm samt tre nämndemän, varav två skiljaktiga), avslog överklagandet och anförde bl.a. följande. De av A åberopade omständigheterna är inte sådana att han är att anse som flykting och A är inte heller att anse som skyddsbehövande i övrigt. A är i dag 17 år gammal och har sin bror och dennes familj samt två morbröder i Kirkuk. Av ingivet läkarintyg utfärdat i Erbil av Dr. Dias H. Hamid den 15 maj 2007 framgår att A då konstaterades lida av posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) och ordinerades antidepressiv medicin. Av ingivet läkarintyg utfärdat av överläkaren Lotta Beskow vid BUP i Simrishamn framgår att A uppfyller diagnoskriterierna för PTSD samt för egentlig depression. Under rubriken "Risk för försämring vid avvisningsbeslut" anger Lotta Beskow att A:s hälsotillstånd markant försämrats i samband med Migrationsverkets avslagsbeslut och att ett förnyat avslag allvarligt skulle skada A:s framtida psykiska hälsa och psykosociala utveckling. Lotta Beskow gör därefter bedömningen att ett avslagsbeslut sannolikt skulle leda till en avsevärd suicidrisk. Av intygen från A:s skola respektive socialförvaltningen i kommunen där A vistas framgår att han är engagerad och intresserad av såväl skola som av svenska och svensk kultur samt att A har en positiv inställning till skolan, lärare och elever.

När det gäller bedömningen av om förutsättningar finns för uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter enligt 5 kap. 6 § utlänningslagen ska en samlad bedömning göras av utlänningens situation där dennes hälsotillstånd, anpassning till Sverige och förhållanden i hemlandet särskilt ska beaktas. Beträffande barn följer av bestämmelsens andra stycke att de får beviljas uppehållstillstånd även om de omständigheter som kommer fram inte har samma allvar och tyngd som krävs för att tillstånd ska beviljas vuxna personer.

Bestämmelsen i 5 kap. 6 § utlänningslagen är en undantagsregel och utrymmet för dess tillämpning är starkt begränsat. Det krävs, även om sökanden är under 18 år, att utlänningsens sammanvägda situation framstår som synnerligen ömmande.

I mål där det uppges att självmordsrisk föreligger måste rätten bedöma i vad mån självdestruktiva handlingar - eller uttalanden om avsikt att utföra sådana handlingar - har gjorts och om de har gjorts på grund av svår psykisk ohälsa eller mer som uttryck för besvikelse eller desperation efter ett besked om utvisning. Handlingar eller uttalanden som gjorts på grund av svår psykisk ohälsa ska därvid tillmätas avsevärd tyngd.

I förevarande mål har det emellertid inte framkommit att det förekommit denna typ av handlingar eller uttalanden. Undersökande läkares uttalande i denna del andas snarare att det generellt sett kan föreligga en förhöjd risk vid diagnosen kronisk PTSD samt att ett avslag på en ansökan om uppehållstillstånd för en person som lider av kronisk PTSD innebär en återtraumatisering som förstärker de posttraumatiska symtomen på ett sätt som kan öka den påtalade risken. Med hänsyn härtill och vad som framkommit i målet om A:s personliga förhållanden anser migrationsdomstolen inte att A:s situation är sådan att det föreligger synnerligen ömmande omständigheter för uppehållstillstånd. Överklagandet ska således avslås.

De skiljaktiga nämndemännen anförde följande. Med hänsyn till vad som framkommit om A:s hälsotillstånd och om det allmänna säkerhetsläget i Kirkuk, måste det anses föreligga synnerligen ömmande omständighet då A ännu inte fyllt 18 år. I övrigt var nämndemännen ense med majoriteten.

A överklagade migrationsdomstolens dom och anförde till stöd för sin talan i huvudsak följande. Det till migrationsdomstolen ingivna hotbrevet och attentatet mot brodern utvisar att det alltså finns en personlig hotbild och på grund av situationen i Kirkuk kan det antas att myndigheterna inte har förmåga att bereda skydd. Att männen som besökte tehuset kände honom kan inte anses ge tillräckligt stöd för slutsatsen att männen känner till att hans morbröder är poliser. Värvningsförsöket synes snarast tala för att männen inte kände till morbrödernas arbete. Det saknas stöd i utredningen för domstolens resonemang om att det under år 2008 rimligen borde varit känt för männen att han sedan länge lämnat Irak. Rimlighetsresonemang angående eventuella insikter hos följare kan inte tillåtas bli avgörande inom asylrätten. Vad gäller hälsotillståndet har han fått diagnosen kroniskt posttraumatiskt stressyndrom och depression och det är utrett att ett utvisningsbeslut allvarligt skulle skada hans framtida psykiska hälsa och psykosociala utveckling, något som domstolen inte synes ha prövat vikten av. Enligt läkarutlåtande daterat den 2 september 2008 är det som beskrivits i tidigare utlåtande fortfarande giltigt. Han har på grund av sitt dåliga hälsotillstånd haft svårt att klara skolgången under höstterminen 2008.

Till styrkande av A:s hälsotillstånd åberopades intyg utfärdade den 13 juni respektive den 2 september 2008 av överläkaren och specialisten i barn- och ungdomspsykiatri Lotta Beskow samt intyg utfärdat den 1 september 2008 av kuratorn Jarkko Bäckwall.

Migrationsverket bestred bifall till överklagandet och anförde i huvudsak följande. A har inte förmått göra sannolikt att det finns en hotbild mot honom och de handlingar som lämnats in till stöd för skyddsbehov har ett mycket lågt bevisvärde. Uppgifterna om vilka som försökt värva A är vaga och detaljfattiga. Med hänsyn tagen till kulturen i Irak och den betydelse familjen i dess vidare bemärkelse har där, är det inte trovärdigt att personerna som uppges ha försökt värva A inte skulle få kännedom om hans morbröder som är poliser. A:s hälsotillstånd har försämrats efter Migrationsverkets beslut om utvisning. Hans

ohälsa har inte ansetts så allvarlig att han har erhållit ineliggande vård utan det har ansetts tillräckligt att han erhåller stödjande samtal av kurator. Han har fått vård och medicinering i Irak och det finns inget som tyder på att han inte skulle kunna få vård vid ett eventuellt återvändande. A har inte anpassat sig till svenska förhållanden på sådant sätt att han skulle riskera att skadas i sin psykosociala hälsa av att återvända till Irak där hans släktingar finns och där han har sin språkliga och kulturella bakgrund. Av intyg från gymnasiet och från Jenny Larsson, samordnare för ensamkommande flyktingbarn, som getts in till migrationsdomstolen framgår att A är en fullt fungerande pojke som har en positiv attityd och är både aktiv och engagerad. Även med beaktande av att omständigheterna i ett barns ärende inte behöver ha samma allvar och tyngd som krävs för att vuxna personer ska kunna få uppehållstillstånd är omständigheterna i målet, även vid en sammantagen bedömning, inte sådana att A kan medges uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter.

Kammarrätten i Stockholm, Migrationsöverdomstolen (2009-04-20, Trägård, Råberg och Berselius, referent), yttrade:

Uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov

Migrationsöverdomstolen finner, i likhet med underinstanserna, att A inte är att anse som flykting eller skyddsbehövande i övrigt enligt 4 kap. 1 och 2 §§ utlänningslagen. Vad A anfört i överklagandet föranleder inte annat ställningstagande. Vid denna utgång ska A:s yrkande om att han ska beviljas flyktingförklaring och resedokument avslås.

Uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter

Enligt 5 kap. 6 § första stycket utlänningslagen får, om uppehållstillstånd inte kan ges på annan grund, tillstånd beviljas en utlänning om det vid en samlad bedömning av utlänningens situation föreligger sådana synnerligen ömmande omständigheter att han eller hon bör tillåtas stanna i Sverige. Vid bedömningen ska särskilt beaktas utlänningens hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situation i hemlandet. Barn får enligt andra stycket beviljas uppehållstillstånd även om de omständigheter som kommer fram inte har samma allvar och tyngd som krävs för att tillstånd ska beviljas vuxna personer.

Tillståndsgrunden synnerligen ömmande omständigheter är av undantagskaraktär och bestämmelsen ska tillämpas restriktivt. Det ska vara fråga om situationer som inte omfattas av någon av huvudgrunderna för uppehållstillstånd. Vid bedömningen av om det föreligger synnerligen ömmande omständigheter ska de olika omständigheter som finns i målet vägas samman. Det krävs att omständigheterna är sådana att utlänningens sammanvägda situation framstår som synnerligen ömmande (jfr MIG 2007:15 och MIG 2007:33).

Av förarbetena till bestämmelsen framgår bl.a. följande. Begreppet hälsotillstånd tillåter beaktande av hela hälsoskalan - graden av friskhet eller sjukdom samt funktionsförmågan. Eftersom det är en samlad bedömning som ska göras i det enskilda fallet, går det inte att fastlägga när ett visst hälsotillstånd ska leda till uppehållstillstånd. Ett skäl för uppehållstillstånd kan vara att utlänningen har en livshotande fysisk eller psykisk sjukdom eller lider av ett synnerligen allvarligt funktionshinder. I ett sådant fall måste det dock först även ske en prövning av om det är rimligt att vården ges i Sverige (prop. 2004/05:170 s. 280). Vid bedömningen enligt 5 kap. 6 § utlänningslagen ska hänsyn även tas till utlänningens situation i hemlandet. Härmed avses bl.a. vederbörandes anknytning till detta land, t.ex. familjemedlemmar som finns kvar där och den tid personen har levt där. Vidare torde avses förhållanden som - utan att vara skyddsgrundande - gör att en avvisning till hemlandet framstår som olämplig vid en samlad bedömning av utlänningens personliga

situation. Dit hör praktiska verkställighetshinder som inte är av tillfällig natur, social utstötning, traumatisering till följd av tortyr eller liknande svåra upplevelser i hemlandet eller till följd av människohandel (jfr a. prop. s. 280).

I förarbetena till bestämmelsens andra stycke avseende barn uttalar regeringen bl.a. följande. Omständigheterna i ett barns ärende behöver inte ha samma allvar och tyngd som krävs för att vuxna personer ska kunna få uppehållstillstånd. Bestämmelsen innebär t.ex. att när det gäller sjukdom behöver det inte vara fråga om en livshotande sjukdom för att uppehållstillstånd ska kunna beviljas ett barn med vårdbehov. Faktorer som barnets framtida utveckling och livskvalitet ska här vägas in liksom vårdmöjligheterna i hemlandet och de ekonomiska åtaganden som kan bli följden om ett uppehållstillstånd beviljas. Det är naturligt att ett barn i många avseenden snabbare anpassar sig till nya förhållanden, men ett barns anpassning till svenska förhållanden kan inte ensamt tillmätas avgörande betydelse. En samlad bedömning måste alltid göras. Vid denna bedömning kan dock styrkan i de sammantagna skälen vara något lägre för att uppehållstillstånd ska kunna beviljas ett barn än för vuxna (a. prop. s. 281).

När det gäller barn ska även 1 kap. 10 § utlänningslagen beaktas. Enligt bestämmelsen ska i fall som rör ett barn särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver. Bestämmelsen motsvarar 1 kap. 1 § andra stycket andra meningen i 1989 års utlänningslag (1989:529) och har sin bakgrund i artikel 3 i FN-konventionen om barnets rättigheter. I förarbetena till bestämmelsen anförs bl.a. att de humanitära skälen bör kunna vara av något mindre allvar och tyngd för att uppehållstillstånd ska beviljas när barn berörs. Prövningen av barnets bästa kan dock inte i förhållande till utlänningslagstiftningen ges en så långtgående innebörd att det nästan blir till ett eget kriterium för uppehållstillstånd att vara barn. En inställning som innebär att barn regelmässigt anses ha det bäst i Sverige oavsett språklig, kulturell och nationell bakgrund och tillhörighet, strider mot det synsätt som barnkonventionen ger uttryck för (se prop. 1996/97:25 s. 247 f.).

När det gäller barn som kommer ensamma till Sverige anför regeringen bl.a. följande i prop. 1996/97:25 s. 250 f. En självklarhet är att för barn liksom beträffande vuxna noga utreda varje påstående om risk för förföljelse eller andra omständigheter som ger behov av skydd i Sverige. När detta inte är fallet bör huvudinriktningen i arbetet med de barn som kommer ensamma vara att vidta alla de åtgärder som är möjliga för att barnen så snabbt som möjligt ska kunna återförenas med sina föräldrar i hemlandet. - - Är det fråga om ett barn som efter noggrann utredning befinns vara i verklig mening övergivet, anser regeringen att barnet ska beviljas permanent uppehållstillstånd. Därmed tar Sverige ansvaret för de barn som tagit sig hit och inte kan påräkna en tillfredsställande omvårdnad av anhöriga eller institutioner i sitt hemland.

Migrationsöverdomstolen gör följande bedömning.

A är ett minderårigt barn som har kommit ensamt till Sverige från Irak. Han har inte några föräldrar kvar i livet som kan ge honom det stöd och den trygghet han behöver. Säkerhetsläget i Irak är mycket allvarligt. Enligt A:s egna uppgifter i målet har han varit utsatt för flera traumatiserande händelser i hemlandet, där det svåraste har varit förlusten av föräldrarna år 2006 respektive 2007. Han har vidare bl.a. bevittnat ett flertal bombdåd och olyckshändelser där han sett lemlästade kroppar och han har upplevt sig hotad av terrorister. Han har tidigare bott hos en bror med familj men enligt A är han inte välkommen tillbaka då han utgör en risk och då denne utsatts för brott på grund av honom. Enligt intyget från kuratorn Jarkko Bäckwall har han uppgivit att han är rädd för att återvända till Irak, att han är rädd för terrorister, för döden, ovissheten och situationen i Irak. Migrationsöverdomstolen finner inte anledning att ifrågasätta A:s uppgifter i dessa delar.

Vad gäller A:s hälsotillstånd framgår av intyget från överläkaren och specialisten i barn- och ungdomspsykiatri Lotta Beskow bl.a. följande. Beskow har träffat A vid sammanlagt fyra tillfällen. Efter genomgång av diagnoskriterierna för posttraumatiskt stressyndrom, PTSD, enligt handboken DSM-IV (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders - fjärde utgåvan) har hon konstaterat att A uppfyller kriterierna för kroniskt posttraumatiskt stressyndrom. Han uppfyller även diagnoskriterierna för egentlig depression. Han har för henne uttryckt att livet saknar mening och att han inte ser någon framtid samt att han umgås med tankar på att ta livet av sig, särskilt om han skulle utvisas. Beskow bedömer att det finns en avsevärd självmordsrisk när det gäller A och att det finns en mycket stor risk för bestående skada på A:s psykosociala utveckling och psykiska hälsa om domen från migrationsdomstolen kvarstår.

Enligt Beskow är A:s symtom inte ett uttryck för besvikelse eller desperation efter besked om utvisning. Det är i stället så att A:s psykiska tillstånd har sin grund i de händelser som han varit utsatt för i Irak och att han besvärats av svåra psykiska symtom under lång tid. Av det i Irak utfärdade läkarintyget av Dr. Diar H. Hamid den 15 maj 2007 framgår att A:s hälsotillstånd försämrades efter att han hade bevittnat en olycka och att tillståndet därefter gradvis försämrades med bl.a. mardrömmar, ångslan och koncentrationssvårigheter och som ledde till att han fick diagnosen posttraumatiskt stressyndrom och erhöll antidepressiv medicin. Läkarintygen vinner således i dessa hänseenden stöd av varandra, liksom av utredningen i övrigt i målet. Det framgår också av de ingivna intygen från Beskow och Bäckwall att A även efter ankomsten till Sverige lider av rädsla och skygghet inför andra människor, vilket gör att behandlingen av honom hittills har begränsats till medicinering och stödjande samtal.

Den medicinska utredningen i målet får anses visa att A lider av svår psykisk ohälsa i form av kroniskt posttraumatiskt stressyndrom och egentlig depression, som har sin grund i de händelser han varit utsatt för i Irak. Av Beskows intyg den 13 juni 2008 framgår beträffande prognos och vårdbehov sammanfattningsvis att kroniskt posttraumatiskt stressyndrom är ett mycket svårt tillstånd, att vårdbehovet beräknas kvarstå under ett par års tid, att behandling med psykoterapi och läkemedel är nödvändigt samt att trygghet är en grundförutsättning för att någon egentlig psykoterapi ska kunna bedrivas.

Även om A vid ett återvändande skulle kunna få viss vård måste det beaktas att det är upplevelsorna i Irak som lett till hans psykiska ohälsa och att det därför är förståeligt att han, som Beskow intygar, känner en stark rädsla och att hans prognos av detta skäl skulle komma att starkt försämrats om han nu återvänder dit. Förutom denna subjektiva upplevelse, är säkerhetsläget i Irak mycket allvarligt och han får där anses vara utan socialt kontaktnät, vilket är ägnat att utgöra ytterligare en risk för hans rehabilitering i hemlandet. I Sverige har A fungerande boende och skolgång som ger den trygghet i den sociala situationen som anges vara en grundförutsättning för en lyckad behandling och därmed för hans fortsatta psykosociala utveckling. Han har påbörjat samtalskontakt som en del i behandlingen och vårdbehovet bedöms kvarstå åtminstone under ett par år framöver.

På grund av det ovan anförda och med beaktande av att A är ett barn finner Migrationsöverdomstolen att A:s framtida psykosociala utveckling och hälsa på ett avgörande sätt skulle äventyras om han tvingas återvända till Irak. Med hänsyn härtill och med beaktande av de omständigheter som bidragit till A:s allvarliga hälsotillstånd samt de rådande förhållandena i hans hemland, finner Migrationsöverdomstolen vid en sammantagen bedömning att det föreligger sådana synnerligen ömmande omständigheter som avses i 5 kap. 6 § första och andra stycket utlänningslagen. Utvisningen ska därför upphävas och A beviljas permanent uppehållstillstånd.

Migrationsöverdomstolens avgörande. Migrationsöverdomstolen, som bifaller överklagandet, delvis, upphäver Migrationsverkets beslut den 16 mars 2008, utom såvitt avser beslutet om att avslå ansökan om flyktingförklaring och resedokument, samt migrationsdomstolens dom, utom såvitt avser beslutet om ersättning till offentligt biträde. Migrationsöverdomstolen avslår överklagandet i fråga om flyktingförklaring och resedokument. Migrationsöverdomstolen beviljar A permanent uppehållstillstånd. Det ankommer på Migrationsverket att utfärda bevis om tillståndet och i övrigt vidta de åtgärder som följer av denna dom.

Sökord: Ensamkommande barn; Hälsotillstånd; Minderårig; Posttraumatiskt stressyndrom; Situation i hemlandet; Synnerligen ömmande omständigheter

Litteratur: Prop. 1996/97:25 s. 247 f., 250 f.; Prop. 2004/05:170 s. 185, 280 f.
